

John Parish

Baron John Parish von Senftenberg

Astronomické tradice v Pardubickém kraji

Nesmazatelnou stopu otiskl v dějinách astronomie našeho kraje hamburský obchodník a bankéř britského původu baron John Parish (1774–1858), jehož otec se mj. díky svým obchodním a politickým vazbám na nově vzniklé Spojené státy americké (prezident Washington jej jmenoval americkým konzulem pro Hamburk) stal majitelem

jednoho z předních obchodních a bankovních domů v Evropě. John Parish zdařile navázal na otcovy aktivity a za napoleonských válek zařídil Rakousku válečnou půjčku. Osud jej však zanedlouho zavedl do Čech, kde v roce 1815 koupil žamberské panství. O rok později byl rakouským císařem jmenován rytířem a stal se členem českých stavů. Za další rok byl povýšen do stavu svobodných pánů s predikátem von Senftenberg.

Parish byl milovníkem přírodních věd, jejichž studiu se také věnoval. Zvláštní zálibu našel v astronomii (v roce 1848 se dokonce stal čestným členem britské Královské astronomické společnosti), a tak se počátkem 40. let rozhodl vybudovat poblíž svého zámku hvězdárnu. Nejprve dřevěný domek (stál již v roce 1841), který patrně v roce 1843 nahradil zděný objekt o dvou místnostech – jedna byla určena pro astronomická, druhá pak pro magnetická a meteorologická pozorování. Parish byl v kontaktu s řadou evropských odborníků, a proto bylo přístrojové vybavení jeho hvězdárny na velmi vysoké úrovni. Prvním odborným astronomem na žamberské observatoři byl od roku 1844 člen řádu obutých augustiniánů Paul Hackel, jenž zde pozoroval planetu Neptun již pouhých 16 dní po jejím objevení. Po Hackelovi zde od roku 1847 až do zrušení hvězdárny v roce 1858 působil významný dánský astronom a objevitel řady komet Theodor Brorsen. Po Parishově úmrtí byla observatoř zbořena a její vybavení bylo prodáno do Vídně, Madridu a Tübingenu, některé přístroje se dodnes nacházejí v Národním technickém muzeu v Praze.